

ТРАФИК НА ХОРА

ВЛАДИМИР НИКОЛОВ

ОБЩ ПРЕГЛЕД

ТРАФИКЪТ НА ХОРА представлява търговия с хора с цел модерно робство— експлоатация, принудителен труд, ограничаване на личната свобода, както и всички други действия, които са част от процеса на трафика /например набиране на жертви, транспортиране, укриване, задържане и др./. Трафикът на хора цели печалба или някаква друга изгода чрез експлоатирането на жертвата.

Трафикът на хора е сериозно нарушение на правата на човека. На жертвите на трафик са отнети свободата на движение и свободата на избор; т.е. те не могат да контролират собствения си живот. Трафикът, познат още като «модерно робство», поставя жертвите в позицията на роби, собственост на хората, които са ги купили.

НАЙ-ПЕЧЕЛИВШИТЕ ПРЕСТЪПНИ ДЕЙНОСТИ В СВЕТОВЕН МАЩАБ

1. Контрабанда на наркотици.
2. Контрабанда на оръжие.
3. Трафик на хора.

Според данни на международната организация по труда световната годишна печалба от трафик достига 31,6 млрд. щатски долара:

- ✓ 15,5 млрд. щатски долара /49%/- в индустриализираните страни;
- ✓ 9,7 млрд. щатски долара /30,6%/- в Азия и Океания;
- ✓ 1,3 млрд. щатски долара /4,1%/- в Централна Южна Америка;
- ✓ 1,6 млрд. щатски долара /5%/- в Субсахарска/Тропическа Африка;
- ✓ 1,5 млрд. щатски долара /4,7%/- в Близкия Изток и Северна Африка;

Трафикът се приема като високо доходоносна престъпна дейност с нисък риск за извършителите. Създаването и поддържането на бизнес, свързан с трафик на хора, изисква минимални средства, а печалбите са огромни. Не на последно място, според статистическите данни, много малко трафиканти са осъдени на «дълго» лишаване от свобода и имуществото, придобито чрез криминална дейност, рядко бива иззето като наказателна мярка.

Трафикът на хора е глобално явление, което засяга всички държави в света – страни в политически и икономически преход, слаборазвити и развиващи се държави, страни във военна или следвоенна ситуация, като всички те са страни на произход и транзит за трафик на хора. Икономически развитите държави са в ролята на страни на дестинация. По данни на Службата по наркотиците и престъпността към ООН в 161 страни са идентифицирани случаи на трафик на хора, като броят на страните на произход е 127, а страните на дестинация са 137.

ТЪРСЕНЕ И ПРЕДЛАГАНЕ

Трафикът на хора се реализира на принципа на търсенето и предлагането.

От гледна точка на **предлагането**, причините които карат хората да търсят работа, възможност за обучение или нов живот в друг град или държава са:

- ✓ Неравенството;
- ✓ Безработицата;
- ✓ Бедността;
- ✓ Социалното изключване;
- ✓ Войните;
- ✓ Политическата нестабилност;
- ✓ Домашното насилие;
- ✓ Липсата на образование;
- ✓ Липсата на информация;
- ✓ Други.

От гледна точка на **търсенето**- трафикът на хора е подхранван от нуждата в богатите страни да бъдат осигурени евтини продукти и евтин, нискоквалифициран и леснодостъпен труд.

ОБЩ ПРЕГЛЕД: БЪЛГАРИЯ

В рамките на Европейския съюз Латвия, България и Румъния се явяват основните страни на произход. Изследванията сочат, че най-честите страни на дестинация за жертвите от България са Германия, Австрия, Белгия, Италия, Испания, Франция, Швейцария, Турция, Холандия, Норвегия, Швеция, Чехия, Полша и други.

Методи на въвличане– работа и/или образование в чужбина, влюбване и емоционална привързаност към трафиканта и/или намерения за женитба.

Най-уязвими са:

- ✓ Млади жени и момичета;
- ✓ Деца без родители и/или без подкрепяща семейна среда (напр. родители в чужбина);
- ✓ Мъже и жени в активна възраст (бездомни, безработни, с ниска степен на образование и информираност) ;
- ✓ Мъже и жени със здравни проблеми – физически и умствени.

Трафик на хора с цел сексуална експлоатация

Международен трафик и вътрешен трафик

- ✓ елитна проституция
- ✓ клубна проституция
- ✓ проституция чрез интернет
- ✓ улична проституция

Жертви: жени на възраст 18 – 35 г., най-често безработни, без доходи, ниско образовани, от проблемни семейства

Трафик на хора с цел трудова експлоатация

Международен трафик и вътрешен трафик

- ✓ строителство
- ✓ селско стопанство
- ✓ домакинство
- ✓ месарска и рибна промишленост

Жертви: от слабо развитите икономически райони с висока безработица и ниско заплащане на полагаения труд, с нисък социален статус, без професионална квалификация

Трафик с цел просия и джебчийски кражби

- ✓ ОПГ са изградени на родов или кланов принцип, действащи в България и чужбина
- ✓ жертвите са деца 8-14 годишни, от ромски произход;
- ✓ жертви с ментални и физически увреждания

- ✓ предварително разпределение на ролите и задачите
- ✓ извършителите са обвързани с роднински връзки или лични отношения
- ✓ престъпните навици са семейна традиция на цели поколения

Трафик на бременни жени с цел продажба на новородени

- ✓ Страна дестинация: Гърция
- ✓ Основни региони на произход: Бургас, Сливен, Варна, Ямбол
- ✓ Жертви: жени с нисък социален статус, необразовани, от ромската общност
- ✓ Фактори благоприятстващи престъпната дейност:
социални, икономически,
психологически
- ✓ Modus operandi:
 - припознаване
 - незаконно осиновяване

СТАТИСТИКА ПРЪ

ОБЩ БРОЙ НА ЖЕРТВИТЕ НА ТРАФИК НА ХОРА

2012 година	578 броя
2013 година	540 броя
2014 година	495 броя
2015 година	409 броя

СПОРЕД ВИДА НА ЕКСПЛОАТАЦИЯ ЖЕРТВИТЕ НА ТРАФИК ЗА 2015 ГОДИНА СА:

Сексуална експлоатация	314 броя
Принудителен труд	26 броя
Принудително подчинение	6 броя
Бременни жени с цел продажба на бебета	17 броя

Българската политика за борба с трафика на хора

Национална комисия за борба с трафика на хора

Политики, превенция, закрила на жертвите

Министерство на труда и социалните грижи

Политики, идентификация, защита

Министерство на правосъдието

Политики, превенция, закрила на жертвите

Министерство на здравеопазването

Здравни програми и медицинска помощ

Министерство на образованието и науката

Образователни програми и превенции

Държавна агенция за закрила на детето

Закрила и обгрижване на децата

Министерство на вътрешните работи

Разследване

Прокуратура на Република България

Наказателно преследване

Съд

Съдебно преследване и наказване

НПО

Превенция, грижа за жертвите, обучения

КОМИСИИ ЗА БОРБА С ТРАФИКА НА ХОРА и ПВНЖТХ

- Благоевград
- Бургас
- Варна
- Велико Търново
- Монтана
- Пазарджик
- Пловдив
- Русе
- Сливен
- Плевен

КООРДИНАЦИОННИ МЕХАНИЗМИ (ТНХ)

- ✓ **Национален механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик. (Координатор: НКБТХ)**
- ✓ **Координационен механизъм за рефериране и обгрижване на случаи на непридружени деца и деца-жертви на трафик, завръщащи се от чужбина. (Координатор: ДАЗД и МВР)**
- ✓ **Транс- национален механизъм за идентификация и насочване на жертви на трафик. (Контактна точка за България: НКБТХ)**

НАЦИОНАЛЕН МЕХАНИЗЪМ ЗА НАСОЧВАНЕ И ПОДПОМАГАНЕ ЖЕРТВИ НА ТРАФИК

I. ИДЕНТИФИКАЦИЯ И НАСОЧВАНЕ НА ЖЕРТВИ НА ТРАФИК

- Мярка 1.1. Идентификация
- Мярка 1.2. Оценка на риска
- Мярка 1.3. Определяне на неотложните потребности
- Мярка 1.4. Насочване

II. ЗАКРИЛА И ПОДКРЕПА

- Мярка 2.1. Кризисна интервенция
- Мярка 2.2. Подкрепа по време периода на размисъл

III. СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ /РЕИНТЕГРАЦИЯ/

- Мярка 3.1. Дългосрочна психологическа подкрепа и овластяване
- Мярка 3.2. Безопасно завръщане
- Мярка 3.3. Участие в наказателното производство
- Мярка 3.4. Предоставяне на финансова компенсация

ПРАВНА РАМКА – МЕЖДУНАРОДНИ АКТОВЕ

- ✓ Конвенция на Съвета на Европа за борба с трафика на хора;
- ✓ Конвенция на ООН срещу транснационалната организирана престъпност;
- ✓ Протокола на ООН за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика на хора, особено на жени и деца /известен като Протокола от Палермо/;
- ✓ Конвенция за закрила на правата на човека и основните свободи (1950 год.) и протоколите към нея;
- ✓ Директива на Европейския съюз 2011/36/ЕС относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него;
- ✓ Директива на Европейския съюз 2012/29/ЕС за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления;
- ✓ Препоръка № R (91) 11 относно сексуалната експлоатация, порнографията, проституцията и трафика на деца и непълнолетни;

- ✓ Препоръка № R (97) 13 относно сплашването на свидетели и правата на защитата;
- ✓ Препоръка № R (2000) 11 за борба с трафика на хора с цел сексуална експлоатация;
- ✓ Препоръка Rec (2001) 16 за защита на децата от сексуална експлоатация;
- ✓ Препоръка Rec (2002) 5 за защита на жените от насилие;
- ✓ Препоръка 1325 (1997) относно трафика на жени и насилствената проституция в държавите - членки на Съвета на Европа;
- ✓ Препоръка 1450 (2000) относно насилието срещу жени в Европа;
- ✓ Препоръка 1545 (2002) за кампанията срещу трафика на жени;
- ✓ Препоръка 1610 (2003) относно миграцията, свързана с трафика на жени и проституцията;
- ✓ Препоръка 1611 (2003) относно трафика на органи в Европа;
- ✓ Препоръка 1663 (2004) относно домашното робство: поставяне в положение на зависимост, домашни помощници и съпруги със сключен фиктивен брак срещу заплащане;

ПРАВНА РАМКА – НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

- ✓ Закон за борба с трафика на хора;
- ✓ Наказателен кодекс;
- ✓ Наказателно-процесуален кодекс;
- ✓ Закон за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления;
- ✓ Закон за защита на лица застрашени във връзка с наказателно производство;
- ✓ Закон за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество;
- ✓ Закон за правната помощ;
- ✓ Закон за закрила на детето;
- ✓ Закон за социално подпомагане;
- ✓ други.

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА СЪДЕБНА ПРАКТИКА

Тълкувателно решение №2/2009 година
на Върховния касационен съд на
Република България.

ДЕФИНИЦИИ

Съгласно българското законодателство:

„ТРАФИК НА ХОРА“ е набирането, транспортирането, прехвърлянето, укриването или приемането на хора, независимо от изразената от тях воля, когато се извършва с цел експлоатация /ЗБТХ/.

„ЕКСПЛОАТАЦИЯ“ е противозаконно използване на хора за разврат, за отнемане на телесен орган, тъкан, клетка или телесна течност от пострадалия, за осъществяване на принудителен труд, за прося, или за държане в принудително подчинение, за поставяне в робство или в положение, сходно с робството /ЗБТХ/.

„ЖЕРТВА“ е всяко лице, което е било обект на трафик на хора /ЗБТХ/.

„ПОСТРАДАЛ“ е лицето, което е претърпяло имуществени или неимуществени вреди от престъплението /чл.74 НПК/.

ТРАФИК НА ХОРА ПО ВИДОВЕ

- ✓ Вътрешен - чл.159а от НК/;
- ✓ Външен /трансграничен/международен- чл.159б от НК/
- ✓ Експлоатационен /чл.159в от НК/

ФОРМИ НА ИЗПЪЛНИТЕЛНОТО ДЕЯНИЕ

- ✓ **Набиране**– активни действия по търсене, намиране, привличане, вербуване, склоняване, уговаряне на жертвата или набор от хора, за привеждане в положение, създаващо предпоставки за бъдещата им експлоатация;
- ✓ **Транспортиране**– физическото преместване, превозване на жертвата или набавянето на превоз;
- ✓ **Укриване**– изразява се в укриване местонахождението на жертвата от нейните близки или от органите на властта;
- ✓ **Приемане отделни лица или групи от хора**– изразява се в осигуряване местопребиваването, местоработата, набавянето на квартири;
- ✓ **Превеждане през границата на страната**– физическото преместване, превозване на жертвата на територията на чужда държава.

СПЕЦИАЛНА ЦЕЛ

- ✓ Да бъдат използвани за развратни действия;
- ✓ Да бъдат използвани за принудителен труд;
- ✓ Да бъдат използвани за просия;
- ✓ Да бъдат държани в принудително подчинение;
- ✓ Да бъдат използвани за отнемане на телесен орган, тъкан, клетка или телесна течност.

КВАЛИФИЦИРАНИ СЪСТАВИ

- ✓ Чл.159а (2) от НК: Когато деянието по ал. 1 е извършено:
- ✓ 1. спрямо лице, ненавършило осемнадесет години;
- ✓ 2. чрез използване на принуда или чрез въвеждане на лицето в заблуждение;
- ✓ 3. чрез отвлечане или противозаконно лишаване от свобода;
- ✓ 4. чрез използване състояние на зависимост;
- ✓ 5. чрез злоупотреба с власт;
- ✓ 6. чрез обещаване, даване или получаване на облаги;
- ✓ 7. от длъжностно лице при или по повод изпълнение на службата му,
- ✓ наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и глоба от десет хиляди до двадесет хиляди лева.
- ✓ (3) Когато деянието по ал. 1 е извършено спрямо бременна жена с цел продажба на детето.

ИЗКЛЮЧЕНИЕ ОТ НАКАЗУЕМОСТТА

Чл. 16а. (1) Не е виновно извършено деянието, което е осъществено от лице, пострадало от трафик на хора, когато е било принудено да го осъществи в пряка връзка с това му качество.

ПРАВНО ПОЛОЖЕНИЕ НА ЖЕРТВИТЕ НА ТРАФИК

В контекста на системата на международното право престъплението трафик на хора се разглежда по два начина и от две гледни точки.

От една страна са перспективата на извършителя и стремежът за разкриването, залавянето и наказването му, с акцент методите и средствата на наказателната репресия.

От другата страна стои перспективата на жертвата/пострадалия и стремежът за обгрижването, защитата и обезщетяването му. Този втори аспект изисква много по-комплексни и интердисциплинарни методи и решения и налага прилагането на цяла палитра от взаимно допълващи се мерки. Именно втората гледна точка е и най-яркият израз на подхода към проблема, основан и погледнат през призмата на общоприетите права на човека.

ПОДХОДЯЩИ СРЕДСТВА ЗА ЗАЩИТА

Съгласно международните стандарти, държавите имат задължение да осигурят на жертвите подходящи средства за защита.

„Подходящите средства“ включват реституиране /възстановяване на свободата, връщане в населеното място на жертвата, връщане на собственост/, обезщетение /включително за морални вреди, пропуснати доходи и медицински разноси/, рехабилитация /напр. медицински и психологически грижи/, гаранции срещу повторно въвличане и т.н.

От ключово значение е, паралелно с **наказателноправните** средства, да съществуват развити и действащи в практиката **граждански, административни и трудовоправни** средства.

СТАТУТЪТ „ЖЕРТВА НА ТРАФИК“ ПРЕДОСТАВЯ ОПРЕДЕЛЕНИ ПРАВА

1. На първо място идентифицираната жертва има следните права:

- право на период на размисъл;
- право на едномесечен престой в приют по време на периода на размисъл;
- право на безплатна психологическа помощ;
- право на безплатна правна помощ;
- право да реши дали да сътрудничи на властите;
- право на еднократна финансова компенсация от държавния бюджет за претърпени имуществени вреди;
- право на получаване на **статут на специална закрила** по чл.25 от ЗБТХ за срока на провеждане на наказателното производство за жертви, които се съгласят да сътрудничат и да предоставят доказателства.

2. Жертвите, които участват в наказателното производство в качеството на „пострадали“ имат следните права по чл. 75 ал. I от НПК:

- да бъдат уведомени за правата си в наказателното производство;
- да получат защита за своята сигурност и тази на близките си;
- да бъдат информирани за хода на наказателното производство;
- да участват в производството съгласно установеното в НПК;
- да правят искания, бележки и възражения;
- да обжалват актовете, които водят до прекратяване или спиране на наказателното производство;
- да имат повереник;
- да получат писмен превод на постановлението за прекратяване или спиране на наказателното производство, ако не владеят български език;

ЗАЩИТА НА ЖЕРТВИТЕ НА ТРАФИК

Жертвите на трафик могат да се възползват от механизмите и мерките за защита на пострадали и свидетели в наказателния процес.

Съгласно чл. 67 ал. I от НПК по предложение на прокурора със съгласие на пострадалия или по искане на пострадалия съответният първоинстанционен съд може да забрани на обвиняемия:

1. Да доближава непосредствено пострадалия;
2. Да осъществява контакт с пострадалия под каквато и да е форма, включително по телефон, чрез електронна или обикновена поща и факс;
3. Да посещава определени населени места, райони или обекти, в които пострадалият пребивава или посещава.

Съгласно ал.2 съдът уведомява пострадалия за възможността да бъде издадена Европейска заповед за защита.

ЗАЩИТА НА СВИДЕТЕЛЯ

Съгласно чл. 123 от НПК прокурорът, съдията-докладчик или съдът по искане на свидетеля или с негово съгласие вземат мерки за неговата незабавна защита, когато са налице достатъчно основания да се предполага, че в резултат на свидетелстването е възникнала или може да възникне реална опасност за живота или здравето на свидетеля, на неговите възходящи, низходящи, братя, сестри, съпруг или лица, с които се намира в особено близки отношения.

Защитата на свидетеля се осъществява чрез:

1. Осигуряване на лична физическа охрана от органите на МВР или от служителите на Бюрото по защита при Главния прокурор;
2. Запазване в тайна на неговата самоличност.

РАЗПИТ НА СВИДЕТЕЛ СЪС СПЕЦИФИЧНИ НУЖДИ ОТ ЗАЩИТА

Съгласно чл.139, ал.10 от НПК разпит на свидетел със специфични нужди от защита се провежда при вземане на мерки за избягване на контакт с обвиняемия, включително чрез видео-конференция или телефонна конференция, в съответствие с разпоредбите на НПК.

„СПЕЦИФИЧНИ НУЖДИ ОТ ЗАЩИТА“ по смисъла на НПК са налице, когато е необходимо прилагане на допълнителни средства за защита от вторично и повторно виктимизиране, сплашване и отмъщение, емоционално или психическо страдание, включително за запазване на достойнството на пострадалите по време на разпит /§1 от Допълнителните разпоредби на НПК/.

ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА НА ЛИЦА, ЗАСТРАШЕНИ ВЪВ ВРЪЗКА С НАКАЗАТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО:

Чл. 3. Специална защита по този закон могат да получат следните застрашени лица:

1. участници в наказателно производство- свидетел, частен обвинител, граждански ищец, обвиняем, подсъдим, вещо лице, поемно лице;
2. осъден;
3. лица, пряко свързани с лицата по т. 1 и 2- възходящи, низходящи, братя, сестри, съпруг или лица, с които се намират в особено близки отношения.

Чл. 4. Застрашените лица могат да получат специална защита, когато показанията, обясненията или информацията на лицата по чл. 3, т. 1 и т.2 осигуряват доказателства от съществено значение в наказателни производства по тежки умишлени престъпления от общ характер по глава първа, глава втора, глава шеста - чл. 242, ал. 2, 3 и 4, глава осма - раздел IV, глава единадесета - чл. 330, 333, 354а - 354в, и глава четиринадесета от Наказателния кодекс и по всички престъпления, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група.

ЗАКОН ЗА ПОДПОМАГАНЕ И ФИНАНСОВА КОМПЕНСАЦИЯ НА ПОСТРАДАЛИ ОТ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ:

Подпомагане и финансова компенсация по реда на този закон могат да получат лицата, които са претърпели вреди от престъпленията: тероризъм; умишлено убийство; умишлена тежка телесна повреда; блудство и изнасилване, от които са настъпили тежки увреждания на здравето; **трафик на хора**; престъпления, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група, както и други тежки умишлени престъпления, от които като съставомерни последици са настъпили смърт или тежка телесна повреда.

ПРАВА НА ЖЕРТВИТЕ НА ТРАФИК

Обобщено жертвите на трафик разполагат със следните групи права:

1. Права на жертва според Закона за борба с трафика на хора – период на размисъл, настаняване в приют, право на пребиваване, право да бъдат информирани от прокурора за правата си.
2. Права на „идентифицирана“ жертва по смисъла на Националния механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик, които включват краткосрочна и дългосрочна психологическа и социална подкрепа.
3. Право на държавно-финансирана правна помощ.
4. Право на държавно-финансирана компенсация за имуществени вреди.
5. Права на „пострадал“ и „свидетел“ по смисъла на НПК.
6. Право на иск за обезщетение за имуществени и неимуществени вреди срещу трафиканта.

ВЪЗМОЖНА ЛИ Е САМОИДЕНТИФИКАЦИЯ НА ЖЕРТВИТЕ?

В действителност, самоидентификация като жертва, която да осигурява достъп до горните права, не е възможна. Въпреки, че човек може сам да сигнализира за престъплението, на практика той/тя ще бъде признат за пострадад само след разглеждане на показателите за идентификация– Националния механизъм за насочване. Според този механизъм НПО правят неофициална идентификация, която включва предоставяне на психологическа подкрепа и настаняване в приют/кризисен център.

КОЙ Е КОМПЕТЕНТЕН ДА НАПРАВИ ФОРМАЛНАТА/ОФИЦИАЛНА ИДЕНТИФИКАЦИЯ?

Официалната идентификация се извършва от компетентните за това държавни органи- органите на досъдебното производство /полиция и прокуратура/.

Нещо повече, съгласно международните стандарти за защита на правата на жертвите на трафик, държавите имат задължение надлежно да идентифицират жертви на трафик, тъй като неспазването на това задължение е вероятно да доведе до неспазване на правата на засегнатите лица, като възпрепятства достъпа им до програми за закрила и реинтеграция.

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЯ НА ЖЕРТВИ НА ТРАФИК

I. Показатели, свързани с престъпните действия спрямо жертвата

1. Лична свобода	1.1.	Движението на лицето е ограничено.
	1.2.	Лицето е държано в изолация и под непрекъснат контрол.
	1.3.	Лицето е придружавано, когато излиза навън.
	1.4.	Лицето има ограничен контакт с други хора и/или със семейството си.
	1.5.	Лицето няма възможност да напусне мястото, където работи.
	1.6.	Лицето е задължено да поддържа постоянна връзка с трафиканта чрез мобилния си телефон.
	1.7.	Телефонните разговори на лицето се контролират и следят.
2. Заплащане	2.1.	Лицето получава малко или никакво заплащане.
	2.2.	Лицето не разполага със средствата си или няма достъп до тях.
	2.3.	Лицето получава по-ниско заплащане от минималното в сектора в приемащата страна.
	2.4.	Лицето изплаща дълговете към трафиканта. /1/
	2.5.	Дългът на лицето непрекъснато нараства. /2/
	2.6.	Лицето е принуждавано да изработи минимална сума на ден или за седмица.
3. Условия на работа	3.1.	Условията на труд на лицето противоречат на установеното трудово законодателство. /3/
	3.2.	Лицето няма възможност да договаря условията на труд.
	3.3.	Предварително уговорените условия на труд не се спазват.
	3.4.	Лицето упражнява определена дейност по принуда.
	3.5.	Лицето няма достъп до медицинска помощ.

I. Показатели, свързани с престъпните действия спрямо жертвата

4. Условия на живот	4.1.	Лицето е принудено да живее там, където работи.
	4.2.	Лицето живее в лоши битови и хигиенни условия, с много хора, в малко пространство.
	4.3.	Лицето плаща високи суми за лоши условия на живот.
	4.4.	Лицето няма достъп до информация /радио, телевизия, вестници/.
	4.5.	Лицето не разполага с личните си вещи.
	4.6.	Лицето е укривано.
5. Насилие	5.1.	Лицето е подложено на физическо, сексуално и/или емоционално насилие.
	5.2.	Лицето е свидетел на насилие над други хора с цел „назидание“.
	5.3.	Лицето е заплашвано с насилие спрямо него или неговите близки.
	5.4.	Лицето е лишавано от храна и вода.
	5.5.	Лицето има видими следи от насилие.
	5.6.	Лицето е било „дисциплинирано“ чрез наказания.
6. Зависимост	6.1.	Лицето е дрогирано, за да развие наркозависимост.
	6.2.	Лицето не знае местния език.
	6.3.	Лицето не знае домашния си или служебния си адрес.
	6.4.	Лицето зависи от трафиканта за оцеляването си. /4/
	6.5.	Лицето е зависимо от трафиканта за употреба на наркотици.
7. Изнудване	7.1.	Лицето е изнудвано чрез отнемане на личните му документи.
	7.2.	Лицето е изнудвано на основание нелегален статут в страната на дестинация.
	7.3.	Роднините на лицето са изнудвани или заплашвани.
	7.4.	Лицето е изнудвано чрез заплахи за разпространение на лична информация за него и семейството му.
	7.5.	Лицето е изнудвано чрез заплахи за информиране на властите за криминалните действия, в които е въввлечено.
	7.6.	Лицето е изнудвано чрез заплахи, че ще бъде огласено, че проституира.

I. Показатели, свързани с престъпните действия спрямо жертвата

8. Набиране	8.1.	Лицето е въввлечено в трафик чрез посредническа агенция за работа в чужбина, агенция за модели, туристическа агенция, агенция за запознанства, обучение или друга организация.
	8.2.	Лицето е въввлечено в трафик чрез приятел, партньор, роднина, член на семейството или друг познат.
	8.3.	Лицето е въввлечено чрез фиктивен брак.
	8.4.	Лицето е било похитено или отвлечено.
9. Измама	9.1.	Лицето е измамено с обещания за висок доход.
	9.2.	Лицето е измамено за естеството и/или условията на работа.
	9.3.	Лицето е подведено с обещание за брак.
	9.4.	Лицето е измамено с обещания за романтична връзка.
10. Прехвърляне и препродаване	10.1.	Лицето е прехвърляно от една държава в друга или от едно населено място в друго.
	10.2.	Лицето е прехвърляно от едно населено място в друго.
	10.3.	Лицето е продавано/препродавано или разменяно от един трафикант/сводник на друг.
	10.4.	Лицето е „отдавано под наем“.
	10.5.	Лицето притежава неистински документи за самоличност или пътуване.
	10.6.	Лицето не разполага с документите си за самоличност или пътуване, защото те се държат от някой друг.
11. Сексуална експлоатация	11.1.	Лицето е местено в различни клубове / публични домове / места за проституиране.
	11.2.	Лицето има татуировки или други белези, сочещи „принадлежност“ към даден трафикант.
	11.3.	Лицето живее или пътува с други жени, които понякога не говорят неговия език.
	11.4.	Лицето има дрехи, характерни за работата в сексуалната индустрия.
	11.5.	Лицето знае само думи, свързани с предоставяне на сексуални услуги, на местния език или на езика на групата от клиенти.
	11.6.	На лицето не е разрешено да отказва на клиент.
	11.7.	На лицето не е разрешени да отказва определени сексуални действия.
	11.8.	Лицето е принуждавано да прави секс без презерватив.

I. Показатели, свързани с престъпните действия спрямо жертвата

11. Сексуална експлоатация	11.9.	Лицето се намира денонощно в клуба / публичния дом.
	11.10.	Лицето няма право да преустанови да проституира, когато пожелае.
	11.11.	Лицето е подлагано на принудителни гинекологични прегледи и тестове за бременност.
	11.12.	Лицето е принуждавано насилствено да приема контрацептиви или да прекъсва бременността си.
11а. Непреки показатели	11.13.	Има доказателства, че групи жени живеят под контрола на други лица.
	11.14.	В публични домове / клубове има реклами, предлагащи сексуални услуги от жени с определена националност.
	11.15.	Има информация, че проституиращите предоставят услуги на клиенти от определена националност.
	11.16.	Клиентите съобщават, че проституиращата изглежда неспокойна, притеснена или че споделя, че е принудена да проституира.
12. Трудова експлоатация	12.1.	Лицето е подложено на експлоатация в сектори като земеделие, строителство, производство, развлечение, услуги и др.
	12.2.	Лицето живее в земеделски или индустриални сгради.
	12.3.	Лицето не е облечено адекватно на работата, която изпълнява.
	12.4.	Лицето не е преминало обучение за работата, която изпълнява.
12а. Непреки показатели	12.5.	Разлепени са обяви на езици различни от местния.
	12.6.	Липсват необходимите лицензии или разрешителни за наемане на работници от други страни.
	12.7.	Липсват документи за изплатени заплати на работниците.
	12.8.	Липсват указания за безопасен трудов процес.
	12.9.	Оборудването е проектирано или модифицирано така, че на него да работят деца.
13. Просия и джебчийство	13.1.	Лицето проси на обществени места или в градския транспорт.
	13.2.	Лицето е част от група за просия, джебчийство или друг вид престъпна дейност.
	13.3.	Лицето има физически увреждания, които може да са резултат от умишлено осакатяване.
	13.4.	Лицето участва в дейности на организирани престъпни групи.
	13.5.	Лицето е наказвано, ако не краде достатъчно.

I. Показатели, свързани с престъпните действия спрямо жертвата

13. Просия и джебчийство	13.6.	Лицето се движи всекидневно в големи групи и на големи разстояния.
	13.7.	Лицето живее заедно с други лица, които не са част от семейството му. Същите са известни на полицията във връзка с престъпна дейност.
	13.8.	Лицето пътува с членове на престъпната група до страната на дестинация.
	13.9.	Лицето има издадена забрана за напускане на страната по Закона за българските документи за самоличност.
13а. Непреки показатели	13.10.	Зачестяват случаите на престъпления, свързани с джебчийство или кражби.
	13.11.	Групата предполагаеми жертви се е придвижила за даден период от време през много държави.
	13.12.	Лицето е известно във връзка с просия.
	13.13.	Предполагаемите жертви са били въввлечени в просия, джебчийство и друг вид престъпна дейност в страната и чужбина.
14. Експлоатация в домакинството	14.1.	Лицето живее при семейство като обслужващ персонал /домашна помощница, бавачка, болногледачка и др./
	14.2.	Лицето не се храни с останалата част от семейството.
	14.3.	Лицето не разполага с лично пространство.
	14.4.	Лицето е обявено за изчезнало от работодателя си, макар че все още живее в дома му.
	14.5.	Лицето не може или много рядко може да излиза от дома.
	14.6.	Лицето не може да напуска дома без работодателя си.
	14.7.	Лицето не получава достатъчно храна.
	14.8.	Лицето е подлагано на обиди, злоупотреба, заплахи или насилие.
15. Трафик на деца /до 18 г./	15.1.	Лицето носи и/или продава наркотици.
	15.2.	Детето е част от група от деца от една и съща националност /етническа принадлежност/.
	15.3.	Детето е част от група деца с общ придружител.
	15.4.	Детето е непридружавано и е било „намерено“ от възрастен от същата националност.
	15.5.	Детето се движи в група с други деца, докато пътуват с обществения транспорт без видима причина и цел.

I. Показатели, свързани с престъпните действия спрямо жертвата

15. Трафик на деца /до 18 г./	15.6.	Детето живее с възрастни, които не са негови роднини.
	15.7.	Детето е negliжирано. /5/
	15.8.	Детето се е опитало да избяга от задържащия го полицейски служител.
	15.9.	Детето е изплашено и некомуникативно.
	15.10.	Детето не знае местния език.
	15.11.	Детето настойчиво проси от хора на улицата.
	15.12.	Детето е задържано от полицията и има регистрирани кражби.
	15.13.	Детето не ходи на училище, не знае да чете и пише.
	15.14.	Детето е обучено да говори по един и същи начин при определени ситуации.
	15.15.	Детето не разполага със средствата, които печели.
	15.16.	Детето е под непрекъснато наблюдение на възрастен от разстояние.
15а. Непреки показатели	15.17.	Възрастните, с които живее детето, разполагат с неговите документи за самоличност и декларация за съгласие от родителите му.
	15.18.	Възрастните, с които живее детето, разполагат с големи парични средства, без да могат да докажат произхода им.
16. Трафик на бременни жени	16.1.	Жената е в напреднала бременност.
	16.2.	Жената е в напреднала бременност, но се старее да прикрие състоянието си.
	16.3.	Жената пътува с мъж, който се представя за баща на детето.
	16.4.	Жената пътува в напреднала бременност, придружавана от лица, които не са нейни роднини.
	16.5.	Жената пътува в напреднала бременност, без да разполага с необходимите финанси и документи за да роди в чужбина по медицински причини.

ПРАКТИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ В ХОДА НА НАКАЗАТЕЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО

- ✓ Не се запознават пострадалите от престъплението лица с правата им по специалните закони;
- ✓ В диспозитива на обвинението се пропуска: „независимо от съгласието им“, което прави деянието несъставомерно или се постановява оправдателна присъда поради това, че лицето е било съгласно да бъде трафикирано;
- ✓ Не се събира информация за имотното състояние на извършителите, за техни банкови сметки, извършени парични преводи и др.;
- ✓ На жертвите на трафика не се назначават повереници на основание чл.100, ал.2 от НПК, съобразно правата им по чл.75, ал.2 от НПК и по Закона за правната помощ, като в повечето случаи лицата не могат да се защитават сами или не могат да заплатят адвокатско възнаграждение;

ПРАКТИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ В ХОДА НА НАКАЗАТЕЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО

- ✓ При установяване на имущество и доходи, реализирани вследствие на престъпната дейност, не се отделят материалите в отделна преписка и не се изпращат на компетентната прокуратура – съответната Окръжна прокуратура, за образуване на предварителни проверки или досъдебни производства за извършено престъпление по чл.253 от НК;
- ✓ Досъдебните производства се прекратяват, ако има образувано паралелно наказателно производство в държавата, в която лицето се приема с една от експлоатационните цели;
- ✓ Не се назначават комплексни психиатрично-психологически експертизи на жертвите на престъплението трафик на хора;
- ✓ Не се осигурява тяхната специална закрила по силата на специалните закони и не им се разяснява това им право;
- ✓ Извършване на разследването при външен трафик от некомпетентен орган – разслеващ полицаи. Съгласно чл.194, ал.1, т.3 от НПК, в тези хипотези разследването се извършва от следовател;
- ✓ Неизползването на института на чл.223 от НПК, което води до демотивиране на жертвата поради обикновено по-дългата продължителност на разследването или сплашването ѝ.

ОТГРАНИЧЕНИЯ ОТ ДРУГИ СХОДНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Разлика между трафик на хора и т.н. „каналджийство“

Чл. 280. (1) Който преведе през границата на страната отделни лица или групи от хора без разрешение на надлежните органи на властта или макар с разрешение, но не през определените за това места се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и глоба от 5 000 лева до 20 000 лева.

Трафик на хора	Каналджийство
<p>Целта е да се направи печалба чрез експлоатация на жертвата.</p>	<p>Целта е незаконно да се прехвърли лице през границата.</p>
<p>Може да се случи зад граница, както и в страната, без да се преминава граница.</p>	<p>Винаги включва преминаване на националните граници.</p>
<p>Може да се случи, както със, така и без съгласието на жертвата.</p>	<p>Извършва се винаги със съгласието на лицето. Когато пристигнат до избраната дестинация, нелегалните мигранти могат да отидат където пожелаят, т.е. те не остават свързани с каналджията.</p>
<p>Жертвите на трафик нямат право на свободно движение, нямат право да напуснат работата си или да взимат решения за себе си.</p>	<p>* Все пак трябва да се има предвид, че нелегалните мигранти са високорискова група по отношение на трафик на хора както по време на нелегалното им прехвърляне, когато са силно зависими от каналджията, така и когато достигнат желаната дестинация, тъй като са принудени да осигуряват съществуването си на черния трудов пазар заради нелегалния си статус и не разполагат с никаква защита.</p>

Разлика между трафик на хора и т.н. „насилствен брак“

Чл. 177. (1) Който склони някого по насилствен начин да встъпи в брак и поради това бракът бъде обявен за недействителен, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Който отвлече лице от женски пол с цел да го принуди да встъпи в брак се наказва с лишаване от свобода до три години, а ако пострадалата е непълнолетна наказанието е лишаване от свобода до пет години.

Чл. 178. (1) Родител или друг сродник, който получи откуп, за да разреши да встъпи в брак негова дъщеря или сродница се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба от 100 лв. до 300 лв., както и с обществено порицание.

(2) Същото наказание се налага и на този, който дава или който посредничи при даването или получаването на такъв откуп.

Трафик на хора

Бракът може да се използва като прикритие на трафика на хора.

Целта е трудова или сексуална експлоатация на жертвата.

Жертвата е държана в подчинение и е принуждавана да проституира, да върши домакинска работа или да извършва други дейности.

Насилствен брак

Насилственият брак се осъществява без съгласието на лицето/лицата, които встъпват в брак.

Целта не е експлоатация, а спазване на културни традиции или в по-лошия случай – материално или социално облагодетелстване на семейството на жертвата. Насилственият брак може да се осъществи вътре в общността, към която принадлежи жертвата.

Ранните бракове /на лица под 18 г./ може да се квалифицират и като форма на сексуално насилие над деца.

* Насилственият брак също може да включва отвличане, транспортиране, заплахи, насилие и пленничество. Лице, което е в ситуация на насилствен брак, е много уязвимо и зависимо и лесно може да бъде експлоатирано.

Ранните ромски годежи, носенето на зестра и други подобни социални отношения представляват ли трафик на хора?

Според решение на ЕСПЧ по делото М. и други срещу Италия и България от 31 юли 2012 година: „Дори да се предположи, че бащата на булката е получил парична сума във връзка с твърдения брак, такъв паричен принос не може да се счита, че се равнява на цена, прикрепена към прехвърляне на собственост, така че да възникне понятието за робство. Разумно може да се приеме, че плащането представлява подарък от едно семейство на друго, обща традиция за много различни култури.“.

Разлика между трафик на хора и т.н. „получаване на нетрудови доходи по неморален начин“

Чл. 329. (1) Пълнолетно работоспособно лице, което продължително време не се занимава с общественополезен труд, като получава нетрудови доходи по непозволен или неморален начин, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

(2) Който системно се занимава с просия, се наказва с пробация за срок до две години.

Трафик на хора	Доброволна проституция
<p>Жертвите не са свободни да вземат решение относно живота и работата си, тъй като са напълно контролирани от човека, който ги е купил.</p>	<p>Хората, които доброволно проституират, са в състояние да вземат решения, засягащи живота и работата им.</p>
<p>Някои жертви на трафик са принуждавани да проституират против волята си, други са проституирали преди или се знае, че биха проституирали, но са подложени на робски условия на труд.</p>	<p>Доброволната проституция, въпреки че може да е резултат от неблагоприятни лични обстоятелства или липса на други възможности, е свободен избор на лицето.</p>
<p>Жертвите на трафик не са свободни да се движат където поискат или да престанат да проституират, ако пожелаят.</p>	<p>Доброволно проституиращите могат да се движат където поискат и да спрат да проституират, ако пожелаят.</p>
<p>Сексуалната експлоатация е една от многото форми на трафика на хора.</p>	<p>Може, но не е задължително да доведе до различни форми на насилие и експлоатация.</p> <p>* Доброволно проституиращите могат да станат жертви на трафик, т.е. да бъдат експлоатирани сексуално като всеки друг, когато условията им на работа се превърнат в експлоатиращи, когато не са свободни да спрат да проституират и загубят контрол по отношение на решенията и живота си.</p>

Съществуват три законодателни подхода към проституцията:

- 1. Прохибиционистки**, който криминализира всички участници, включително и проституиращите лица;
- 2. Аболиционистки**, който криминализира само представителите на третата страна /сводници, собственици на публични домове, а в някои случаи и клиентите/, но не и самите проституиращи;
- 3. Регулационен**, който регулира секс-индустрията чрез специализирани закони за проституцията /често те включват задължителна регистрация, медицински прегледи за проституиращите и т.н./ или чрез граждански и трудовоправни закони.

В България няма изрична регулация на проституцията /легализиращ или криминализиращ режим/. От една страна се предвижда местен данък за професията „компаньонка“ /т.22, приложение №4 от Закона за местните данъци и такси/. От друга страна е криминализирано придобиването на доходи по неморален начин /чл.329 НК/ и в практиката има осъдителни присъди по тази разпоредба срещу проституиращи лица.

Клиентът, който ползва сексуални услуги срещу заплащане, трафикант ли е?

Според Решение №57/01.02.2010 година на ВКС по н.д. №694/2009 година при трафика на хора деецът осъществява действия по набирането, транспортирането, укриването или приемането на лица или групи от хора за осъществяване на целите, визирани в текста на правната норма, като в съзнанието му са формирани представи за лично облагодетелстване от бъдещата експлоатация на жертвата. Очевидно е, че лицето, което осъществява полов акт срещу заплащане с проститутка, не извлича за себе си никаква материална облага.

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

ВЛАДИМИР НИКОЛОВ

прокурор в Районна прокуратура град Плевен

vnikolov@pl.prb.bg

vladimir.nikolov.pl@gmail.com

+ 359886743775